

Materion Cydraddoldeb

Arweiniad arfer da ar gyfer sefydliadau bach a chanolig y sector gwirfoddol a chymunedol

Arweiniad Materion Cydraddoldeb 1

Côd stoc EMGW

ISSN 1744-4756

ISSN Ar-lein 1744-4764

Copiâu pellach ar gael o:

E-bost ymholiadau.cymru@cronfaloterifawr.org.uk

Ffôn 0845 4 10 20 30

Ffôn testun 0845 6 02 16 59

Ein gwefan www.cronfaloterifawr.org.uk

Ysgrifennwyd gan Susan Elisabeth

Rydym yn darparu cyhoeddiadau mewn sawl fformat

Hefyd ar gael ar eich cais mewn fformatau eraill gan gynnwys print mawr.

Ein hegwyddorion cydraddoldeb

Hyrwyddo hygyrchedd; gwerthfawrogir amrywiaeth diwylliannol; hyrwyddo cymryd rhan; hyrwyddo cyfleoedd cyfartal; hyrwyddo cymunedau cynhwysol; lleihau anfantais a gwaharddiad. Ymwelwch â'n gwefan am ragor o wybodaeth.

Rydym yn poeni am yr amgylchedd

Mae'r Gronfa Loteri Fawr yng Nghymru yn gweithio tuag at ddatblygiad cynaliadwy a defnyddio adnoddau cynaliadwy

Ein gweledigaeth

Rydym wedi'n hymrwymo i ddod a gwir welliannau i gymunedau ac i fywydau'r bobl fwyaf anghenus.

Ein Gwerthoedd

Rydym wedi adnabod saith gwerth sy'n sail i'n holl waith: tegwch; mynediad hawdd; ffocws strategol; cynnwys pobl; arloesi; galluogi; ychwanegol at y llywodraeth.

Mae'r Gronfa Loteri Fawr wedi'i hymrwymo i werthfawrogi amrywiaeth a hyrwyddo cyfle cyfartal, fel cyflogwr ac ariannwr. Bydd y Gronfa Loteri Fawr yn amcanu i fabwysiadu dull cynhwysol i sicrhau fod ymgeiswyr a derbynwyr grantiau, budd-ddeiliaid, ymgeiswyr am swyddi ac aelodau staff yn cael eu trin â thegwch.

©Cronfa Loteri Fawr, Mehefin 2007

 Yn dyfarnu arian
Y Loteri Genedlaethol

Awarding funds from

The National Lottery[®]

Cynnwys

Cyflwyniad	4
Adran 1: Y Gronfa Loteri Fawr: ein hymdriniaeth tuag at gydraddoldeb	5
Adran 2: Ymgeisio i'r Gronfa Loteri Fawr: meddwl am gydraddoldeb o'r cychwyn cyntaf	9
Adran 3: Gan eich bod wedi ennill y grant: cydraddoldeb ar waith	24
Cefnogaeth Bellach	
A: Deall y fframwaith cyfreithiol	
B: Datrys jargon	
C: Siartiau cynllunio cydraddoldeb	

Mae cydraddoldeb o bwys i'r Gronfa Loteri Fawr. Rydym eisiau defnyddio arian y Loteri er mwyn cyflwyno newidiadau i gymunedau drwy ariannu pobl, prosiectau a rhaglenni, gyda phwyslais penodol ar fynd i'r afael ag angen. Mae'r arweiniad hwn yn rhan o'n gyriant i hyrwyddo cydraddoldeb ac uchafu cyfleoedd er mwyn i bobl gymryd rhan mewn prosiectau yr ydym yn eu hariannu.

Wrth roi cydraddoldeb wrth galon cynllunio a gweithredu'r prosiect, mae sefydliadau'n fwy tebygol o gyflawni canlyniadau gwell.

Ynghylch yr arweiniad hwn

Mae hwn yn arweiniad ymarferol. Fe'i cynlluniwyd i'ch helpu i feddwl ynghylch eich arfer dyddiol ar gydraddoldeb a'i ddisgrifio. Mae wedi'i anelu'n benodol at sefydliadau bach neu ganolig y sector gwirfoddol neu gymunedol, pa un a ydynt yn gwneud cais i'r Gronfa Loteri Fawr am arian ai peidio.

Nod yr arweiniad hwn yw'ch helpu i adnabod yr hyn yr ydych eisoed yn ei wneud yn dda yn eich ymdriniaeth tuag at faterion cydraddoldeb, a'ch helpu i adnabod sut y gallwch wella ar hynny. Serch hynny, yn y pendraw, eich dewis chi yw faint yr ydych chi eisiau ystyried materion cydraddoldeb.

Nod yr arweiniad yw'ch helpu mewn tair ffordd:

1. Mae'n rhoi help ymarferol ar sut i gynnwys cydraddoldeb wrth gynllunio prosiectau newydd.

2. Mae'n esbonio egwyddorion cydraddoldeb y Gronfa Loteri Fawr a pham ei bod yn bwysig talu sylw i'r rhain os ydych chi'n ymgeisio am grant y Gronfa Loteri Fawr. Yn gyffredinol byddem yn disgwyl i chi ddangos ymrwymiad tuag at gydraddoldeb, sy'n gyfatebol i natur a maint eich prosiect a sefydliad.

3. Mae'n esbonio sut y mae'r Gronfa Loteri Fawr yn disgwyl i'ch sefydliad weithredu cydraddoldeb ar ôl i chi dderbyn grant.

Ar hyd y ffordd, byddwn yn darparu ymarferion ac awgrymiadau ymarferol. Byddwn hefyd yn edrych ar rai o'r camgymeriadau cyffredin y mae ymgeiswyr grant yn eu gwneud, a byddwn yn darparu enghreifftiau o arfer da o geisiadau blaenorol i'r Gronfa Loteri Fawr.

Adran 1

Y Gronfa Loteri Fawr: ymdriniaeth y Gronfa Loteri Fawr tuag at gydraddoldeb

1. Beth a olygir wrth gydraddoldeb?

Mae cydraddoldeb yn derm llaw-fer am yr holl waith y mae sefydliad yn ymgymryd ag ef er mwyn hyrwyddo cyfle cyfartal a herio gwahaniaethu o fewn cyflogaeth ac wrth ymgymryd â'i waith a chyflwyno gwasanaethau.

2. Beth yw chwe egwyddor cydraddoldeb y Gronfa Loteri Fawr?

Nod y Gronfa Loteri Fawr yw cefnogi prosiectau sy'n cynnig gwelliannau gwirioneddol i gymunedau a bywydau'r bobl sydd â'r angen mwyaf. Fel rhan o'r ymrwymiad hwnnw, rydym wedi mabwysiadu chwe egwyddor cydraddoldeb er mwyn tanategu ein gwaith. [Sylwer nid yw'r rhestr hon mewn trefn blaenoriaeth]. Disgwyliwn i unrhyw sefydliad y byddwn yn ei ariannu rannu ein hymrwymiad i'r egwyddorion hyn:

Hyrwyddo mynediad hawdd

Dylai pobl fod yn gallu defnyddio gwasanaethau yn weddol hawdd, heb orfod treulio gormod o amser na gwario gormod o arian a dylent fod yn sensitif i wahanol anghenion y bobl sy'n eu defnyddio.

Gwerthfawrogi amrywiaeth diwylliannol

Mae gan bobl wahanol anghenion, credoau, gwerthoedd a galluoedd a rhaid parchu a hyrwyddo'r gwahaniaethau hyn. Mae amrywiaeth diwylliannol o fewn sefydliad yn helpu i:

- feithrin ymddiriedaeth a hyder rhwng amrywiol gymunedau
- darparu cymysgedd cyfoethocach o syniadau a thalentau i dynnu ohonynt
- creu proses fwy effeithiol ac effeithlon o wneud penderfyniadau.

Hyrwyddo cyfranogiad

Mae'r gwasanaethau gorau wedi'u seilio ar ddealltwriaeth dda o'r anghenion y maent yn ceisio eu bodloni. Golyga hyn y dylid cysylltu â'r bobl y bydd y gwasanaethau yn effeithio arnynt wrth eu datblygu, oherwydd y hwy sy'n gwybod orau beth yw eu hanghenion. Yn draddodiadol, tueddir i ymgynghori a chysylltu gyda rhai grwpiau yn fwy nac eraill. Yr her i lawer o sefydliadau yw ymestyn allan a chynnwys grwpiau sy'n aml yn cael eu gadael allan, a'u helpu i gymryd rhan fwy gweithredol wrth lunio'r gwaith y mae'r sefydliad yn ei wneud.

Hyrwyddo cyfle cyfartal

Mae rhai grwpiau yn y gymuned yn ei chael yn anos cael swyddi ac mae'n bosibl y byddant hefyd yn ei chael hi'n anos cael defnydd o'r gwasanaethau, neu'n ei chael yn anos defnyddio'r gwasanaethau hynny. Dylem greu maes chwarae gwastad i bawb ac fe allai hyn olygu trin pobl yn wahanol er mwyn eu helpu i gael yr un cyfle i gymryd rhan mewn gwaith neu mewn gwasanaethau lleol.

Hyrwyddo cymunedau cynhwysol

Rydym eisiau helpu i adeiladu cymunedau cryfach, lle bydd:

- pobl yn teimlo eu bod yn perthyn
- eu bywydau yn cael eu gwerthfawrogi
- gan bobl gyfleoedd bywyd tebyg, a
- pherthnasau cryf a phositif yn datblygu rhwng pobl o wahanol gefndiroedd.

Lleihau anfantais ac allgau

Er mwyn helpu'r rheini sydd fwyaf wrth risg o fod dan anfantais neu wedi'u heithrio o waith neu wasanaethau, rhaid cael mentrau sy'n:

- ymdrin ag achosion anfantais ac allgau, a
- hyrwyddo cynnwys y mwyaf difreintiedig ac eithriedig.

3. Beth mae difreintiedig yn ei olygu?

Mae gan bobl ddifreintiedig neu eithriedig lai o gyfleoedd na'r rhan fwyaf o bobl yn y gymdeithas o'u hamgylch neu nid ydynt yn rhannu'r un ansawdd bywyd â'r rheini o'u hamgylch.

Gall pobl fod yn ddifreintiedig o ganlyniad i nifer o ffactorau gwahanol yn eu bywydau. Weithiau mae anfantais wedi'i gysylltu â thlodi; weithiau mae o ganlyniad i fathau eraill o wahaniaethau rhwng pobl. Mae anfantais yn amrywio rhwng gwahanol gymunedau ac o fewn cymunedau.

Gallai grwpiau difreintiedig gynnwys:

- pobl sy'n ddi-waith
- rhieni sengl
- pobl gyda chyfrifoldebau gofalu
- teuluoedd ar incwm isel
- pobl sengl sy'n ddigartref
- pobl ifanc
- cyn-droseddwyr
- pobl gyda sgiliau darllen ac ysgrifennu gwael
- pobl lesbaidd, hoyw a deurywiol
- Teithwyr
- pobl ifanc yn gadael gofal
- pobl sy'n byw mewn ardaloedd gwledig arunig
- pobl y mae Saesneg yn ail iaith iddynt.
- ffoaduriaid a cheiswyr lloches.

Nid yw'r rhestr hon yn hollgynhwysfawr

Mae rhai pobl yn profi mwy nac un ffurf ar anfantais e.e. cyn-droseddwyr gyda sgiliau darllen ac ysgrifennu gwael, rhieni sengl mewn ardaloedd gwledig arunig neu bobl ifanc anabl sy'n gadael gofal. Mewn achosion fel y rhain, bydd eu hanghenion yn arbennig o ddifrifol.

Mae'r gyfraith yn adnabod y gall rhai grwpiau o bobl o fewn ein cymdeithas brofi gwahaniaethu, ac mae'n ceisio eu hamddiffyn.

O ganlyniad, ni ellir gwahaniaethu yn erbyn pobl ar sail:

- a eu rhyw
- b eu hil/ethnigrwydd
- c eu crefydd neu gred
- d eu cyfeiriadedd rhywiol
- e eu hoedran.

nac oherwydd eu bod:

- f yn anabl
- g yn feichiog
- h yn briod neu
- i mewn partneriaeth sifil.

Yn ychwanegol at hynny, yng Ngogledd Iwerddon ni ellir gwahaniaethu yn erbyn pobl ar sail barn wleidyddol, nac oherwydd bod ganddynt gyfrifoldebau gofalu.

Yng Nghymru, **rhaid** i sefydliadau gwirfoddol sy'n darparu gwasanaethau ar ran awdurdod cyhoeddus ymgymryd â'u gwaith ar sail cydraddoldeb rhwng y Gymraeg a'r Saesneg. Yn yr Alban, cynghorir sefydliadau gwirfoddol sy'n darparu gwasanaethau ar ran awdurdod cyhoeddus y **dylent** ymgymryd â'u gwaith ar sail cydraddoldeb rhwng yr Aeleg a'r Saesneg.

Adran 1

Mae'r Gronfa Loteri Fawr yn disgwyl i'r holl ymgeiswyr gydymffurfio gyda'r gyfraith a dangos eu bod yn gweithio mewn ffyrdd sy'n cydnabod hawliau'r holl grwpiau sy'n cael eu hamddiffyn gan y gyfraith. (Mae crynodeb o'r holl ddarnau deddfwriaethol perthnasol ar gael o fewn adran 'cefnogaeth bellach' yr arweiniad hwn).

Serch hynny, mae'r Gronfa Loteri Fawr yn adnabod nad yw grwpiau y mae'r gyfraith yn eu diogelu o reidrwydd o dan anfantais yn awtomatig. Er enghraifft felly, pe bai eich grŵp yn gweithio gyda dynion hoyw, byddai'n rhaid i chi ddangos eu bod yn wynebu anfantais er mwyn sicrhau grant y Gronfa Loteri Fawr. Yn anad dim, rydym eisieu gwybod pwy sy'n profi anfantais yn eich cymuned a'r hyn yr ydych chi'n ei wybod ynghylch eu hanghenion.

O fewn cais grant da, rydym yn edrych i weld a allwch chi ddisgrifio:

- y mathau o anfantais a brofir yn eich cymuned
- sut y bydd eich prosiect yn bodloni anghenion grwpiau difreintiedig, pa un a yw'r gyfraith yn eu diogelu ai peidio
- sut y byddwch yn ceisio cynnwys grwpiau difreintiedig yn ddyddiol yn eich gwaith, gydag enghreifftiau ymarferol.

4. A ddylem anelu ein prosiect at y gymuned gyfan, neu ei dargedu at grwpiau difreintiedig?

Mae dwy ymdriniaeth eang tuag at hyrwyddo cydraddoldeb.

Y cyntaf yw creu gwasanaethau i'r gymuned gyfan, gan gynnwys grwpiau difreintiedig. Fe allai olygu gwneud ystod o newidiadau i'r ffordd yr ydych chi'n gweithio fel bod pobl o grwpiau difreintiedig yn gwybod am eich

prosiect, yn cael eu croesawu ac yn gallu defnyddio'ch gwasanaethau. Gelwir hyn weithiau yn defnyddio **ymdriniaeth gynhwysol**.

Yr ail ymdriniaeth yw sefydlu prosiect sydd wedi'i anelu at grŵp difreintiedig penodol, er mwyn dwyn pobl ynghyd sy'n rhannu profiadau tebyg. Eto fe allai olygu meddwl mewn ffyrdd newydd ynghylch y ffordd yr ydych chi'n gweithio er mwyn i'r bobl hyn ddefnyddio'r prosiect newydd. Gelwir hyn weithiau yn defnyddio **ymdriniaeth wedi'i thargedu**.

Enghraifft o ymdriniaeth gynhwysol

Roedd asiantaeth gynghori eisieu ymateb i alw cynyddol am ei gwasanaethau. Ynghyd â darparu rhagor o sesiynau wyneb yn wyneb, fe sefydlodd wasanaeth cynghori ar y ffôn a thrwy e-bost hefyd. Y nod oedd cynyddu nifer y bobl yr oeddynt yn eu helpu, ond hefyd gwella mynediad i'r rheini a oedd yn ei chael yn anodd teithio i un o swyddfeydd yr asiantaeth - pobl hŷn, pobl anabl; ynghyd â'r rheini nad oeddynt yn gallu mynychu sesiynau yn ystod oriau agor arferol, megis pobl ifanc a'r rheini a oedd yn gweithio. Golygodd hyn eu bod yn gallu gwneud y defnydd gorau o gynghorwyr a oedd â sgiliau iaith gymunedol. Yn hytrach na theithio i wahanol swyddfeydd, gallai'r cynghorwyr ffonio pobl yn ôl. Drwy newid ei hymdriniaeth, cynyddodd yr asiantaeth gynghori niferoedd y bobl yr oeddynt yn gallu eu helpu yn sylweddol, a gwneud hynny mewn modd a oedd yn gwella mynediad ar gyfer ystod o grwpiau yn y gymuned gydag anghenion penodol.

Enghraifft o ymdriniaeth wedi'i thargedu

Rhedodd canolfan gymunedol sy'n gwasanaethu ardal ganol dinas amrywiaeth o brosiectau, gan gynnwys gwaith ieuenctid, meithrinfa, clybiau ar ôl ysgol, clwb cinio ar gyfer pobl hŷn, prosiect iechyd a hyfforddiant sgiliau TG. Er eu bod mewn cysylltiad gyda nifer fawr o bobl hŷn, nid oedd unrhyw un dros 50 yn cofrestru ar gyfer eu cyrsiau TG. Aethant at y bobl a oedd yn mynychu eu clybiau cinio a'r bobl hŷn a oedd yn gysylltiedig â'u prosiect iechyd er mwyn gweld beth oedd y rheswm dros hyn. Y farn oedd:

- ▶ Bod pobl hŷn yn teimlo wedi'u dychryn gan yr hyn yr oeddynt hwy'n ei weld fel hyder y bobl iau gyda TG.
- ▶ Bod pobl hŷn eisiau dysgu ar gyflymdra mwy hamddenol nac oedd yr hyfforddiant cyfredol yn ei ganiatáu, ac eisiau dysgu am resymau gwahanol.
- ▶ Bod pobl hŷn eisiau defnyddio TG yn bennaf am resymau cymdeithasol a theuluol, yn hytrach na sicrhau cymhwyster TG, sefyll arholiadau neu brofion.

Teimlodd y prosiect os oeddynt am fodloni'r nod o bontio'r "rhaniad digidol" yn eu gymuned yn llawn, y byddai'n rhaid iddynt sefydlu gwasanaeth penodol ar gyfer pobl hŷn, a oedd yn cydnabod eu hanghenion a'u diddordebau penodol. Crëwyd cyfres o weithdai newydd, anffurfiol er mwyn dod ag arbenigedd TG i'r bobl hŷn yn lleol.

Gall y Gronfa Loteri Fawr gefnogi'r naill un neu'r llall o'r ymdriniaethau hyn tuag at gydraddoldeb. Serch hynny, yn gyffredinol mae'n well ganddi weld prosiectau sy'n defnyddio ymdriniaeth gynhwysol ac sy'n anelu at wneud eu gwaith yn hygyrch i ystod eang o grwpiau yn y gymuned leol. Mae'n bosibl y bydd gan noddwyr eraill ymdriniaeth wahanol tuag at hyn.

Os dymunwch i'r Gronfa Loteri Fawr ddarparu nawdd ar gyfer prosiectau wedi'u targedu, rhaid i chi ddangos mai dyma'r unig ffordd o fodloni anghenion y grŵp yr ydych chi'n ei dargedu. O fewn yr ymdriniaeth hon byddai'n rhaid i chi ddangos eich bod yn rhoi ystyriaeth i faterion amrywiaeth.

Yn yr enghraifft a ddangosir, er enghraifft, byddai'n rhaid i'r ymgeiswyr sicrhau y gallai pobl hŷn o gymunedau lleiafrifoedd ethnig neu bobl hŷn gyda chyfrifoldebau gofalu ddefnyddio'r prosiect.

Adran 2

Ymgeisio i'r Gronfa Loteri Fawr: meddwl am gydraddoldeb o'r cychwyn cyntaf

Mae gan y Gronfa Loteri Fawr ystod eang o raglenni y gall sefydliadau ymgeisio ar eu cyfer. Gall y ffurflenni a'r prosesau ymgeisio fod yn wahanol, gan ddibynnu ar y rhaglen yr ydych chi'n ymgeisio ar ei chyfer, maint y grant yr ydych chi'n gofyn amdano, a pha un a ydych chi'n ymgeisio ar eich pen eich hun, neu gyda sefydliadau eraill.

Golyga hyn ei bod yn anodd cyffredinol ynghylch faint o wybodaeth y bydd y Gronfa Loteri Fawr yn disgwyl i chi ei rhoi ynghylch eich arferion cydraddoldeb. A siarad yn gyffredinol, po fwyaf yw'r grant yr ydych chi'n gofyn amdani, y mwyaf o wybodaeth y bydd y Gronfa Loteri Fawr yn gofyn amdani oddi wrthydych chi.

Sut i gael y gorau o'r adran hon

Mae'r adran hon yn dilyn pedwar cam allweddol ym mhroses gynllunio eich prosiect:

- deall yr angen a'ch buddiolwyr
- bod yn glir ynghylch eich nodau, y canlyniadau a'r hyn y dymunwch ei wneud
- cyrraedd yr holl fuddiolwyr posibl a'u galluogi i ddefnyddio'r prosiect
- archwilio materion rheoli a pholisi.

Mae'r adran hon yn defnyddio'r un ymdriniaeth eang ag arweiniad blaenorol y Gronfa Loteri Fawr tuag at ddefnyddio ymdriniaeth ganlyniadau 'Esbonio'r gwahaniaeth a ddaw yn sgil eich prosiect'.

Y ffordd hon, gobeithiwn ddangos sut y gellir meddwl am ystyriaethau cydraddoldeb ar hyd pob cam o broses gynllunio eich prosiect. Yn gyffredinol, byddem yn disgwyl i chi ddangos ymrwymiad tuag at gydraddoldeb, sy'n gyfatebol i natur a maint eich prosiect a

sefydliad. Serch hynny, yn y pendraw, eich dewis chi yw faint yr ydych chi eisiau ystyried materion cydraddoldeb.

Rydym yn defnyddio astudiaeth achos o ganolfan deuluol ffug drwyddi draw'r adran hon, er mwyn dangos sut y gall sefydliad fynd i'r afael â materion cydraddoldeb wrth gynllunio a chyflwyno'i wasanaethau.

Gobeithiwn y bydd hyn yn gwneud pethau'n haws i weld sut y mae theori yn troi'n arfer. Rydym hefyd yn cynnwys rhai astudiaethau achos sefydliadau real sydd wedi ymgeisio'n llwyddiannus i'r Gronfa Loteri Fawr.

Mae'n bosibl mai'r ffordd orau i fynd ati yw darllen drwy'r adran hon, yna gweithio gyda phobl eraill yn eich prosiect er mwyn llanw'r siartiau yn adran 'cefnogaeth bellach' yr arweiniad hwn. Rydym wedi darparu'r siartiau fel ymdriniaeth awgrymedig, ond nid yw'n orfodol eu cwblhau ac nid oes gofyn i chi gyflwyno'r wybodaeth hon gyda'ch cais.

Os byddwch yn penderfynu defnyddio'r siartiau, mae'n bwysig cwblhau un cam cyn mynd i'r afael â'r nesaf, gan eu bod yn adeiladu ar ei gilydd.

Ar ôl i chi orffen llanw'r siartiau, dylech fod â'r wybodaeth y mae ei hangen arnoch er mwyn dangos i'r Gronfa Loteri Fawr yn eich cais eich bod yn ymdrin â materion cydraddoldeb yn ddi-frifol yn eich gwaith. Mae'r siartiau hefyd yn cynnwys awgrymiadau yn dweud wrthydych chi pa gwestiynau ar y ffurflen gais y gallai'r wybodaeth berthyn iddi.

Cofiwch!

- ▶ Mae'n gamgymeriad meddwl mai dim ond yn y cwestiwn cyfle cyfartal y dylech ddisgrifio eich ymdriniaeth tuag at gydraddoldeb. Mae'r ceisiadau gorau yn dangos pryder dros faterion cydraddoldeb ar hyd pob cam.
- ▶ Yn gyffredinol, disgwylir i'r sefydliadau mwy a phrofiadol a'r rheini sy'n gofyn am grantiau mwy roi'r wybodaeth fwyaf ynghylch eu hymdriniaeth tuag at gydraddoldeb.
- ▶ Peidiwch â chymryd yn ganiataol oherwydd eich bod yn gweithio gydag un grŵp difreintiedig penodol eich bod wedi bodloni'ch holl ymrwymadau cydraddoldeb. Er enghraifft, mae'n bosibl eich bod yn gweithio gyda chyn-droseddwyd, ond a yw'ch sefydliad yn cael ei ddefnyddio gan fenywod ynghyd â dynion, a chan bobl o wahanol oedran?

Cam 1

Cynllunio'ch prosiect: deall yr angen a'ch buddiolwyr

Dyma'r cam cyntaf wrth lunio eich cais, a dyma'r fan hefyd i gychwyn meddwl am gydraddoldeb. Mae'n bosibl y bydd gennych syniad clir ynghylch yr hyn y dymunwch ei wneud – yn aml oherwydd bod eich gwaith cyfredol wedi dangos i chi bod angen heb ei fodloni neu broblem sy'n rhaid mynd i'r afael â hi yn eich cymuned.

Mae'n bosibl y bydd amryw fathau o dystiolaeth y byddwch eisiau eu defnyddio er mwyn cefnogi'ch cais:

- eich profiad eich hunan, o'ch cyswllt dyddiol
- ystadegau ynghylch yr ardal leol a'i phoblogaeth o'r cyfrifiad cenedlaethol neu arolygon eraill (yn aml mae awdurdodau lleol yn cyhoeddi crynodebau defnyddiol)
- peth ymchwil penodol yr ydych chi neu sefydliad arall wedi ymgymryd ag ef
- adborth oddi wrth bobl gyda phrofiad o'r angen.

Mae'n bwysig dwyn i gof er bod eich gwybodaeth yn bwysig, mae'n bosibl ei bod wedi'i seilio ar brofiadau'r bobl sy'n defnyddio'ch prosiect yn barod.

Beth yr ydych chi'n ei wybod am grwpiau yn eich cymuned a allai elwa o'r gwaith y bwriadwch ei wneud, ond nad ydynt eisoes mewn cysylltiad â chi? Fel arall, mae'n bosibl y byddwch yn adnabod bod angen nad ydych yn ei fodloni, ond nad ydych chi'n gwybod y ffordd orau i fynd i'r afael ag ef, gan nad ydych chi mewn cysylltiad gyda phobl yr effeithir arnynt.

Y naill ffordd neu'r llall, mae'n bosibl y bydd yn rhaid i chi feddwl yn greadigol ynghylch sut y gallwch gysylltu gyda phobl nad ydynt eisoes yn defnyddio'ch prosiect, er mwyn i chi siarad â hwy ynghylch eu hanghenion a sut y gallwch eu hannog i ddefnyddio'ch prosiect.

Cwestiynau allweddol cydraddoldeb:

- ▶ A allwch chi adnabod yn hyderus y gwahanol fathau o anfantais y mae pobl yr ydych chi'n eu gwasanaethu yn eu hwynebu?
- ▶ Sut allwch chi ymestyn allan at bobl neu grwpiau difreintiedig er mwyn gweld beth yw eu hanghenion?
- ▶ A ydych chi wedi ystyried anghenion grwpiau yn y gymuned nad ydynt yn defnyddio'ch gwasanaethau ar y foment?
- ▶ A yw eu hanghenion yr un peth â rhai'r grwpiau yr ydych chi eisoes yn eu hadnabod yn dda? Os nad ydynt, sut maent yn wahanol?

Enghraifft: Canolfan leol i deuluoedd

Mae'r ganolfan hon yn bodoli ers 20 mlynedd ac yn gwasanaethu cymuned gyda chyfran uchel o blant a phobl ifanc. Teuluoedd rhieni sengl yw 25 y cant o'r teuluoedd lleol. Mae'r ganolfan yn rhedeg dosbarthiadau rhianta rheolaidd, sesiynau addysg teuluol yn canolbwyntio ar ddarllen, mathemateg a TG, canolfan gynghori, dosbarthiadau paratoi ar gyfer swyddi, a diwrnodau hwyl a gwibdeithiau teuluol yn ystod gwyliau'r haf. Mae wedi adnabod mai menywod yw 80 y cant o'r oedolion sy'n defnyddio'r ganolfan yn rheolaidd. Mae diffyg penodol o ran dynion ifanc sy'n defnyddio'r ganolfan.

Mae llawer o wybodaeth ynghylch eich ardal ar gael o'r sefydliadau a ganlyn:

Cronfa Ddata Cymdogaeth Ystadegau
Gwladol

www.statistics.gov.uk

Ffôn: 0845 6013034

Cam 1: deall yr angen a'ch buddiolwyr posibl

Beth yw'r angen?	Pwy allai elwa o'r prosiect? O fewn y grŵp hwn, a oes unrhyw grwpiau yn wynebu anfantais benodol?	A ydym ni eisoes mewn cysylltiad â hwy?	Sut allwn ni ddysgu'r hyn sydd ei angen arnynt?	Beth maent wedi'i ddweud wrthym ynghylch eu hanghenion?
<p>Nid yw tadau ifanc yn chwarae rhan weithredol ym mywydau eu plant.</p>	<p>Dynion ifanc 16 – 25 mlwydd oed, pa un a ydynt yn byw gyda'u plant ai peidio</p> <p>Dengys ystadegau:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● bod 50 y cant yn wyn ● 40 y cant o'r gymuned Pobl Dduon Carabiaidd ● a daw 10 y cant o'r gymuned Asiaidd. 	<p>–dim llawer ohonynt.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Nid ydynt yn dod i'n cyrsiau "Pŵer Rhieni", nac ein diwrnod hwyl i'r teulu. Roedd rhai yn arfer dod i'r ganolfan pan oeddynt yn blant. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ewch i siarad â hwy mewn mannau lle gwyddys bod dynion ifanc yn ymgasglu. Er enghraifft clybiau chwaraeon, canolfannau ieuenctid a siopau bwyd parod lleol. ▶ Cynhaliwch gyfarfod ymgynghori a gwahoddwch dadau ifanc drwy adael taflenni yn yr un mannau. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Credant mai "pethau merched" yw materion teuluol ac nid yn rhywbeth "i ddynion". ▶ Maent yn ei chael hi'n anodd siarad ynghylch eu teimladau. ▶ Maent yn ei chael hi'n anodd trafod gyda'uartneriaid/cynbartneriaid ynghylch eu plant. ▶ Mae tadau ifanc Asiaidd dibriod yn wynebu stigma o fewn eu cymuned.

Cofiwch!

Y peth pwysicaf ar hyn o bryd yw meddwl ynghylch pawb a all elwa o'ch prosiect, nid dim ond y bobl yr ydych chi eisoes mewn cysylltiad â hwy. Cefnogwch yr hyn yr ydych chi wedi'i ddysgu yn eich gwaith beunyddiol gyda:

- ffeithiau a ffigurau perthnasol, a
- yr hyn mae pobl a allai ddefnyddio'r prosiect yn ei ddweud ynghylch yr hyn sydd angen arnynt.

Byddwch yn barod i ymestyn allan i grwpiau yn y gymuned nad ydych yn eu hadnabod yn dda. Dysgwch sut allai eich prosiect eu helpu hwy. Tynnir yr astudiaeth achos a ganlyn o gais diweddar i un o raglenni'r Gronfa Loteri Fawr. Mae'n dangos sefydliad a weithiodd yn galed i ddeall anghenion y bobl yr oeddynt yn ceisio eu cyrraedd. Fe wnaethant sicrhau eu bod yn gyfarwydd â'r data ymchwil sydd wedi'i gyhoeddi yna aethant ati i gysylltu gyda chynifer o ddefnyddwyr potensial â phosibl. Roeddynt yn greadigol iawn yn y ffordd y gwnaethant hyn ac erbyn diwedd yr ymgynghoriad, roeddynt yn gallu dangos dealltwriaeth ddofn o'r hyn yr oedd pobl ifanc yn eu hardal ei heisiau a'i hangen.

Astudiaeth achos arfer da

Ymestyn allan: arfer da mewn ymgynghori

Roedd prosiect ieuenctid yng Ngogledd Iwerddon eisiau denu pobl ifanc a oedd y tu hwnt i fywyd cymunedol prif ffrwd. Ar ôl ymchwilio i'r ardal yr oeddynt yn byw ynddi, roeddynt yn gwybod ei bod ymhlith 5 y cant o'r wardiau mwyaf difreintiedig yng Ngogledd Iwerddon. Roedd ganddi hefyd niferoedd uwch na'r cyfartaledd o bobl ifanc yn byw o'i mewn – 3,500 i gyd.

Gofynnodd yr ymgeiswyr i bwyllgor ieuenctid y clwb (pob un ohonynt yn bobl ifanc rhwng 12 a 18) i gynllunio proses ymgynghori er mwyn iddynt weld beth yn union yr oedd pobl ifanc yr ardal ei eisiau. Aethant ati i weithio mewn amrywiaeth o ffyrdd, gan gynnwys:

- ▶ Rhoddwyd nifer targed o bobl ifanc a oedd eisoes yn mynychu'r clwb i bob aelod o'r pwyllgor ieuenctid siarad â hwy a dod â'r wybodaeth hon yn ôl i'r pwyllgor (ymgynghorwyd â 225 o bobl ifanc).
- ▶ Aeth defnyddwyr y prosiect ieuenctid allan i ystadau lleol er mwyn siarad â phobl ifanc eraill mewn siopau, clybiau, corneli strydoedd ayyb. Roedd y dulliau yn amrywio o lanw holiaduron i sgysiau anffurfiol. Cymrodd 450 o bobl ifanc ran.
- ▶ Trefnodd y prosiect ieuenctid gynhadledd undydd, lle dywedwyd wrth y bobl ifanc beth oedd canlyniadau'r ymgynghoriad hyd at hynny, a chynhaliwyd rhagor o drafodaethau mewn gweithdai. Cymrodd 237 o bobl ifanc ran yn y digwyddiad hwn.

Dros gyfnod o dri mis llwyddodd y prosiect i siarad ag ymron i drydydd o bobl ifanc yn eu dalgylch. O blith y rhain, dim ond un rhan o dair a oedd eisoes yn defnyddio'r prosiect.

Roedd y cais i'r Gronfa Loteri Fawr yn ceisio arian i sefydlu ystod o raglenni byr yn ymwneud â'r materion a adnabuwyd drwy ymgynghori. Drwy geisio barnau'r bobl ifanc nad oeddynt eisoes yn defnyddio'r prosiect, sicrhodd yr ymgeiswyr bod eu gweithgareddau a'u gwasanaethau yn bodloni anghenion holl bobl ifanc yr ardal.

Cam 2

Byddwch yn glir ynghylch eich nodau, y canlyniadau a'r hyn y dymunwch ei wneud

Unwaith yr ydych chi'n glir ynghylch anghenion eich prosiect, gallwch benderfynu pa wahaniaeth y dymunwch ei wneud, a sut y bwriadwch wneud y gwahaniaeth. Ar y pwynt hwn mae'n bosibl y byddwch eisiau gwneud dewisiadau ynghylch a fydd eich prosiect yn cynnig gwasanaethau sy'n hygyrch i'r gymuned gyfan, gan gynnwys grwpiau difreintiedig (ymdriniaeth gynhwysol) neu pa un a ydych chi eisiau sefydlu prosiect sydd wedi'i anelu at grŵp difreintiedig penodol (ymdriniaeth wedi'i thargedu).

Yn enghraifft y ganolfan deuluol yr ydym yn ei defnyddio, mae elfennau o'r ddwy ymdriniaeth. Mae'r ganolfan yn cynnig adolygu ei gweithgareddau cyfredol er mwyn eu gwneud yn "fwy cyfeillgar i dadau" ac er mwyn sefydlu rhai gweithgareddau newydd a fydd yn ymateb i anghenion tadau lleol, ond a fydd ar gael i'r holl rieni hefyd.

Ar y llaw arall, mae rhai gweithgareddau wedi'u targedu yn cael eu sefydlu er mwyn apelio'n benodol at dadau ifanc (y sesiynau tadau a phlant) ac mae'r ganolfan hefyd yn cynllunio prosiect penodol ar gyfer tadau Asiaidd ifanc, oherwydd eu bod hwy yn wynebu anawsterau ychwanegol wrth ymgysylltu.

Yn ymarferol, yr ymdriniaeth gymysg hon yn aml yw'r ffordd y mae sefydliadau yn ceisio agor eu gwaith i grwpiau newydd sydd ag anghenion heb eu bodloni.

Cofiwch!

Pa bynnag ymdriniaeth tuag at gydraddoldeb y byddwch yn ei dewis, rhaid i chi fod yn gallu dangos sut mae'n cysylltu gyda'r anghenion yr ydych chi wedi'u hadnabod.

Cwestiynau allweddol cydraddoldeb:

- ▶ Gan eich bod yn gwybod beth yw'r anghenion, beth yw'r gwahaniaeth cyffredinol y dymunwch ei wneud?
- ▶ Beth yw'r prif bethau yr ydych chi eisiau eu newid erbyn diwedd y prosiect? A oes unrhyw un o'r newidiadau hyn yn perthyn i grwpiau difreintiedig?
- ▶ Beth sy'n rhaid i chi wneud er mwyn cyflwyno'r newidiadau hyn?
- ▶ A allwch chi gyflawni'r newidiadau yr ydych chi'n eu dymuno drwy wneud eich gwasanaethau yn hygyrch i bawb yn y gymuned, gan gynnwys grwpiau difreintiedig? Neu a oes yn rhaid i chi gynnig gwasanaeth arbenigol ac wedi'i dargedu? Neu'r ddau?
- ▶ Os ydych chi am gyrraedd at eich grwpiau targed, sut fydd yn rhaid i chi newid eich gweithgareddau a'ch ymdriniaeth o'r hyn yr ydych chi'n ei wneud ar y foment?

Enghraifft: Canolfan leol i deuluoedd

Cam 2: Byddwch yn glir ynghylch eich nodau, y canlyniadau a'r hyn y dymunwch ei wneud

Pa wahaniaethau yr ydym eisiau eu gwneud? (nod cyffredinol)	Beth yw'r prif newidiadau yr ydym ni eisiau eu cyflawni? (canlyniadau bwriedig)	Beth fyddwn ni'n ei wneud er mwyn cyflawni hyn? (gweithgareddau)
<p>–gwella gallu tadau ifanc i fod yn rhieni da, pa un a ydynt yn byw gyda'u plant ai peidio.</p>	<p>Tadau yn chwarae rhan fwy gweithredol gyda'u plant, ym meysydd:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● addysg ● iechyd ● datblygiad cymdeithasol ● chwarae. <p>Llai o wrthdaro rhwng rhieni ifanc ynghylch magwraeth eu plant</p> <p>Tadau Asiaidd ifanc yn teimlo'n llai arunig.</p> <p>Tadau ifanc yn mynegi mwy o hyder yn eu perthynas gyda'u plant.</p>	<p>Ar gyfer cyrsiau a gweithgareddau cyfredol yn y ganolfan ystyriwch sut y gellir eu gwneud yn fwy atyniadol i dadau ifanc (e.e. amseru), a gwnewch newidiadau Darparu rhaglen "tadau a phlant" newydd, gyda sesiynau megis:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● pêl-droed ● sgiliau cyfrifiadurol, a ● bwyd a choginio. <p>Sefydlu cwrs datrys gwrthdaro newydd ar gyfer cyplau, gan ganolbwyntio ar eu rolau fel rhieni.</p> <p>Creu cyfleoedd ar gyfer tadau i gefnogi ei gilydd yn eu rôl fel rhieni.</p>

Cofiwch!

Mae'r cam hwn yn ymwneud â chynllunio da yn gyffredinol. Dylai materion cydraddoldeb ymddangos yn naturiol yn y cam hwn, cyhyd â:

- bod gennych ddealltwriaeth glir o'r broblem
- eich bod yn gwybod beth yw anghenion yr holl bobl a allai ddefnyddio'ch prosiect, ac
- wedi seilio'r hyn yr ydych chi eisiau ei wneud ar yr hyn y dywedasant hwy oedd eu hanghenion.

Cam 3

Sut i gyrraedd yr holl fuddiolwyr posibl a'u galluogi i ddefnyddio'r prosiect

Erbyn hyn, bydd gennych syniad clir ynghylch yr anghenion yr ydych chi'n ceisio'u bodloni, y bobl a fydd yn elwa o'r gwaith, a'r mathau o weithgareddau sy'n rhaid i chi eu cynnig er mwyn bodloni eu hanghenion.

Y cam nesaf yw meddwl ynghylch sut y byddwch yn sicrhau bod y bobl a allai elwa o'r prosiect yn gwybod amdano ac yn gallu ei ddefnyddio.

Mae ystod gyfan o faterion "mynediad" y mae'n bosibl y bydd yn rhaid i chi eu hystyried os yw'ch grwpiau targed yn mynd i ddefnyddio'ch prosiect. Bydd rhai o'r materion hyn yn fwy perthnasol i'ch prosiect nac eraill ac ni fydd rhai yn berthnasol o gwbl.

Mae'n gamgymeriad cyffredin iawn meddwl bod "mynediad" yn golygu dim ond mynediad cadair olwyn i adeilad neu leoliad. Yn wir, mae materion mynediad yn cynnwys:

Lleoliad

A yw'ch lleoliad yn agos at drafnidiaeth gyhoeddus, mewn ardal sydd wedi'i goleuo'n dda, ac o fewn ardal y mae'ch grwpiau targed yn teimlo'n gyfforddus ac yn ddiogel o'i mewn? Os yw'ch prosiect yn anelu at fod yn gynhwysol, a yw'r lleoliad mewn ardal a fydd yn cael ei chydabod yn un niwtral gan yr holl gymunedau?

Mynediad corfforol

A fydd pobl sy'n defnyddio cadeiriau olwyn neu goetsis, neu'r rheini sy'n cael grisiau neu ddrysau trwm yn anodd yn gallu defnyddio'ch lleoliad?

Costau

A yw'ch grwpiau targed yn gallu fforddio defnyddio'ch gwasanaethau? A ydynt am ddim neu wedi'u prisio ar gyfradd fforddiadwy ar gyfer y bobl yr ydych chi'n ceisio'u denu?

Cyfathrebu

A oes gan eich grwpiau targed anghenion cyfathrebu penodol? A oes yn rhaid i chi ystyried gwybodaeth mewn ieithoedd cymunedol, darparu arwyddwr mewn digwyddiadau, cyflwyno cyhoeddiadau neu hysbysiadau mewn testun mwy, gweithio gyda thechnoleg negeseuon testun, ffôn symudol a'r rhynggrwyd gyda phobl ifanc? Gosod system ddolen sain ar gyfer defnyddwyr teclynnau clyw? A allwch chi ddefnyddio iaith seml ar gyfer pobl ag anawsterau dysgu?

Amseru'ch gwasanaethau

A all pobl ddefnyddio'ch gwasanaethau neu fynychu gweithgareddau ar amser sy'n addas iddynt hwy?

A oes yn rhaid i chi gynllunio o amgylch gwyliau ysgol, gwyliau crefyddol y mae'ch grwpiau targed yn eu dathlu, neu gynnig rhai gweithgareddau y tu hwnt i oriau gwaith? A oes yn rhaid i chi gymryd egwyl er mwyn caniatáu ar gyfer gweddiâu ar amserau amrywiol yn ystod y dydd?

Cyfrifoldebau gofalu

A oes unrhyw rai o'r bobl yr ydych chi'n eu targedu angen cefnogaeth gyda'u cyfrifoldebau gofalu, ar gyfer plant neu ar gyfer aelodau hŷn neu anabl y teulu? A oes yn rhaid i chi gynnig gofal plant neu lwfansau eistedd gyda phobl, darparu meithrinfa neu sefydlu cylchoedd eistedd fel bod pobl yn rhydd i ddod i'ch gweithgareddau? Os ydych

chi'n gweithio gyda phobl ifanc, a oes unrhyw rai ohonynt yn ofalwyr ifanc?

Bwyd ac ymborth

A oes yn rhaid i chi ystyried gwahanol anghenion dietegol ymhlith eich grwpiau targed? Gallai hyn fod oherwydd gofynion crefyddol neu ddiwylliannol, ond fe allai fod hefyd er mwyn darparu ar gyfer llysieuwyr neu ymateb i anghenion iechyd.

Cyhoeddusrwydd a marchnata

Pa ffurfiau ar gyhoeddusrwydd a fydd yn cyrraedd eich grwpiau targed? Pa bapurau maent yn eu darllen? Pa orsafoedd radio maent yn gwrando arnynt? Lle maent yn mynd i gwrdd, i siop, i weddio neu i ddefnyddio gwasanaethau'n barod? Pa ddelweddau sy'n gwneud iddynt deimlo'n gyffyrddus? Pe baent yn gweld eich taflenni neu'n dod i mewn i'ch adeilad, a fyddent yn gweld delweddau ac iaith a fyddai'n gwneud iddynt deimlo'n gartrefol?

Pobl

Pe bai pobl o'ch grwpiau targed yn dod i'ch eiddo neu'n dod i'ch digwyddiadau, a fyddent yn teimlo'n gartrefol ac yn gyffyrddus yn eu hamgylchiadau? A fyddent yn gweld pobl debyg i'w hunain, fel staff, gwirfoddolwyr neu ddefnyddwyr? A fyddent yn teimlo'n gyfforddus gyda'r gymysgedd o bobl yn y prosiect? A fyddent yn teimlo'n ddiogel yn datgelu gwybodaeth amdanynt eu hunain.

Cwestiynau allweddol cydraddoldeb:

- ▶ Beth allai atal pobl rhag defnyddio'ch gwasanaethau, a sut allwch chi gael gwared ar y pethau sy'n ei gwneud yn anodd iddynt?
- ▶ Sut y gallwch chi fynd y tu hwnt i anghenion eich defnyddwyr cyfredol?

- ▶ Sut allwch chi sicrhau bod yr holl bobl a allai elwa o'ch prosiect yn gwybod amdano?
- ▶ Sut allwch chi wneud i'ch holl grwpiau targed deimlo'n gartrefol a'u bod yn cael eu deall yn eich prosiect?
- ▶ Sut allwch chi ddangos mewn ffyrdd ymarferol eich bod yn brosiect sydd eisiau gweithio gyda phawb yn y gymuned?
- ▶ Sut allwch chi ddangos yn eich gwaith beunyddiol eich bod yn ymrwymedig i fodloni anghenion pobl ddifreintiedig yn eich cymuned?

Adran 2

Enghraifft: canolfan leol i deuluoedd

Cam 3: Cyrraedd yr holl fuddiolwyr posibl a'u galluogi i ddefnyddio'r prosiect

Mater mynediad	Yr hyn yr ydym eisoes yn ei wneud	Beth arall fyddai'n helpu ein grwpiau targed?
Mynediad corfforol	Mynediad cadair olwyn i ystafelloedd cyfarfod, hyfforddi a chyngori llawr gwaelod.	Lifft i swyddfeydd ar y llawr cyntaf.
Materion Lleoliad	Wedi'i leoli'n ganolog, yn agos at lwybrau bysiau.	Ystyried cynnig sesiynau mewn partneriaeth gyda grwpiau ieuenctid lleol yn eu lleoliadau.
Materion Ariannol	Ffioedd wedi'u cymorthdalu ar gyfer pobl ar fudd-daliadau.	Trafod cyfraddau archebu grŵp ar gyfer gwibdeithiau.
Materion Cyfathrebu	Taflen wybodaeth a phoster ynghylch gwasanaethau'r ganolfan yn Saesneg.	gwefan y ganolfan i deuluoedd, gyda chylchlythyr misol ynghyd â gwybodaeth am wasanaethau. Cynhyrchu fersiwn o daflen a phoster yn y brif iaith Asiaidd yn lleol.
Amseru'r gwasanaethau	Cyrsiau rhianta yn cael eu cynnal yn ystod y dydd a gyda'r nos.	Cynnig sesiynau "tadau a phlant" ar Ddyddiau Sadwrn a Sul.
Cyfrifoldebau gofalu	Sesiynau chwarae wedi'u goruchwyllo ar gyfer plant pobl sy'n defnyddio gweithgareddau'r ganolfan.	Annog aelodau'r ganolfan i sefydlu cylchoedd eistedd i'r naill a'r llall.
Materion bwyd ac ymborth	Ymdrin â maeth y teulu mewn cyrsiau rhianta.	Integreiddio bwyd a sgiliau coginio i mewn i sesiynau "tadau a'u plant".
Cyhoeddusrwydd a marchnata	Dosbarthu taflenni gwybodaeth ynghylch y prosiect i gylchoedd chwarae a phrosiectau cymunedol eraill.	Annog y radio lleol i gynnal eitemau newyddion ynghylch digwyddiadau'r ganolfan.
Materion y Bobl	Mae 80 y cant o'r defnyddwyr yn fenywod. Mae 100 y cant o'r gwirfoddolwyr yn fenywod.	Mae'r gymysgedd hiliol yn cynrychioli'r ardal, ac eithrio cymunedau Asiaidd. Sefydlu cysylltiadau gyda phrosiect cymunedol Asiaidd er mwyn ein helpu i adnabod sut y gallwn gynnwys rhagor o rieni o gymunedau Asiaidd yn ein gwaith.

Adran 2

Bydd rhoi amser i feddwl drwy eich gwaith fel hyn yn eich galluogi i:

- ▶ Feddwl yn fanwl ynghylch pwy sydd angen gallu defnyddio'ch prosiect.
- ▶ Meddwl am anghenion pobl a grwpiau nad ydynt yn defnyddio'ch gwasanaethau ar hyn o bryd.
- ▶ Enwi pethau ymarferol yr ydych chi eisoes yn eu gwneud sy'n helpu eich grwpiau targed i wybod am eich gwaith a defnyddio'ch gwasanaethau.
- ▶ Enwi pethau ymarferol y gallech chi eu gwneud er mwyn gwneud pethau'n haws i'ch grwpiau targed wybod am eich gwaith a defnyddio'ch gwasanaethau.
- ▶ Mynnu enghreifftiau go iawn y gallwch chi eu rhoi yn eich cais am grant, er mwyn i'r Gronfa Loteri Fawr weld eich bod yn meddwl am y peth go iawn, ac yn ymrwymedig i arferion cydraddoldeb da.

Ni fydd rhai newidiadau yn costio unrhyw arian ychwanegol, er enghraifft, sefydlu cysylltiadau gyda gorsafoedd radio lleol er mwyn cyrraedd cynulleidfaoedd penodol neu recriwtio gwirfoddolwyr o ystod ehangach o gefndiroedd. Bydd rhai newidiadau yn gofyn am nawdd, er enghraifft, gosod lifft, cyfieithu gwybodaeth neu wneud newidiadau i wefan. Gan hynny, dylech feddwl o ble y gallwch gynhyrchu arian y bydd ei angen arnoch, er enghraifft, ceisiadau grant; digwyddiadau codi arian, nawdd gan gwmnïau lleol ayyb. Ni fydd y Gronfa Loteri Fawr yn ariannu prosiect sy'n ymwneud â chynyddu mynediad i'r anabl yn unig, ond os yw'ch prosiect yn cynnwys y costau hyn fel rhan fach o brosiect ehangach, yna bydd y costau hyn yn cael eu hystyried.

Os dymunwch gyflogi person anabl, mae'n bosibl y cewch arian o gynllun Mynediad at Waith y Llywodraeth, sydd wedi'i leoli mewn Canolfannau Gwaith Lleol.

Mae'n syniad da trin y rhestr hon fel rhywbeth sy'n rhaid i chi ei hadolygu a'i diweddarau'n rheolaidd.

Cofiwch!

- ▶ Mae gwneud eich prosiect yn hygyrch yn golygu mwy na sicrhau mynediad i ddefnyddwyr cadeiriau olwyn i'r adeilad.
- ▶ Nid yw'n ddigon dweud 'mae'n prosiect yn agored i bawb' yn unig.
- ▶ Mae'n bosibl na fyddwch yn gallu gwneud yr holl newidiadau yr ydych chi wedi'u hadnabod ar unwaith. Mae'n bosibl y bydd yn rhaid i chi benderfynu pa un sydd bwysicaf ac a fydd yn gwneud y gwahaniaeth mwyaf.
- ▶ Mae llawer o addasiadau yn ymwneud â gwneud pethau ychydig yn wahanol – peidiwch â chymryd yn ganiataol y bydd gwneud newidiadau yn costio llawer o arian.
- ▶ Yn eich cais i'r Gronfa Loteri Fawr cofiwch gynnwys enghreifftiau ynghylch sut y gallwch wneud eich prosiect neu weithgareddau yn agored i ddefnyddwyr posibl.
- ▶ Bydd rhai o'r materion hyn yn fwy perthnasol i'ch prosiect nac eraill a hwyrach na fydd rhai yn berthnasol o gwbl.

Tynnir yr astudiaeth achos a ganlyn o gais diweddar i un o raglenni'r Gronfa Loteri Fawr. Mae'n dangos sefydliad a ystyriodd yn ddwys sut y gallai ymestyn at bobl a allai ei chael hi'n anodd defnyddio'u gwasanaethau. Sylweddolwyd bod angen cefnogaeth ar ofalwyr, ond y byddent yn wynebu anawsterau oherwydd amseru'r gwasanaethau, problemau trafndiaeth, materion diwylliannol, cyfrifoldebau gofalu, ac oedran. Roedd y prosiect a gynlluniwyd ganddynt yn mynd i'r afael â'r holl faterion hyn, gan wneud y gwasanaeth mor hygyrch â phosibl i bawb a oedd yn gofalu am rywun oedd â salwch marwol.

Astudiaeth achos arfer da

Creu gwasanaeth y gall pawb ei ddefnyddio

Adnabu hosbis a oedd yn gwasanaethu sir yn ne Lloegr er ei fod yn darparu gofal o'r ansawdd uchaf i'w gleifion, ychydig iawn o sylw yr oedd yn ei roi i'w gofalwyr. Ar ôl ymgynghori, fe wnaeth gais i'r Gronfa Loteri Fawr i ddatblygu prosiect newydd yn cyflwyno pecyn llawn cefnogaeth emosïynol ac ymarferol i ofalwyr. Byddai hyn yn cynnwys gweithdai yn darparu cyngor ar godi a symud, budd-daliadau lles, cynnal eu hiechyd eu hunain a pharatoi ar gyfer y dyfodol.

O fewn y rhaglen gyffredinol hon, adnabu'r hosbis nifer o gamau ymarferol y gallai eu cymryd er mwyn cyrraedd y rheini a oedd angen cefnogaeth fwyaf:

- ▶ Byddai trafndiaeth yn cael ei darparu i'r rhieni oedd ag anawsterau symudedd neu a oedd yn byw mewn ardaloedd gwledig ynysig y dalgylch, drwy ymestyn ar y cynllun gyrywyr gwirfoddol cyfredol.
- ▶ Byddai gwasanaeth eistedd gan wirfoddolwyr yn cael ei greu, er mwyn rhyddhau gofalwyr er mwyn dod i'r sesiynau.
- ▶ Byddai gwasanaeth cefnogaeth ar y ffôn yn cael ei sefydlu, er mwyn i bobl na allent ddod i'r sesiynau gael arweiniad proffesiynol a siarad â gofalwyr eraill.
- ▶ Roedd yr hosbis eisoes yn darparu taflenni gwybodaeth yn Eidaleg, yr iaith gymunedol fwyaf cyffredin yn lleol. Yr oeddynt yn awr yn cynllunio ymestyn y gefnogaeth iaith drwy sicrhau bod gwybodaeth ar gael i ofalwyr mewn ieithoedd eraill gan ddefnyddio rhestr o gyfieithwyr cymeradwy yn eu gwaith gyda gofalwyr.
- ▶ Anelodd y prosiect at ehangu rhaglen fywiog cyfredol yr hosbis i wirfoddolwyr er mwyn targedu gwirfoddolwyr o gymunedau lleiafrifoedd ethnig bach yn yr ardal.
- ▶ Fe wnaethant gynllunio partneriaeth newydd gyda phrosiect gofalwyr ifanc lleol, er mwyn adnabod ac ymateb i anghenion gofalwyr ifanc.
- ▶ Byddai'r holl weithgareddau ar gyfer gofalwyr am ddim, a oedd yn golygu na fyddai'n rhaid i unrhyw un golli allan am resymau ariannol.

Cam 4: archwilio materion rheoli a pholisi

Ar y pwynt hwn, dylai fod gennych syniad clir ynghylch yr angen y mae eich prosiect yn ceisio mynd i'r afael â hi. Dylai fod gennych syniad da ynghylch pa fath o weithgareddau a fydd yn gwneud gwahaniaeth, a sut y gallwch sicrhau bod yr holl bobl a allai elwa o'ch prosiect yn gwybod amdano, yn gallu gwneud defnydd da ohono ac yn cael eu croesawu a'u deall yno.

Y mater cydraddoldeb olaf sy'n rhaid i chi feddwl amdano yw sut y mae'ch prosiect yn cael ei reoli, a'r gweithdrefnau sydd gennych yn eu lle er mwyn sicrhau eich bod yn trin pobl yn deg.

Sylweddolwn y gall hi fod yn anodd denu pobl o grwpiau penodol ar bwllgorau.

Sicrhau bod eich pwyllgor rheoli neu fwrdd ymddiriedolwyr yn adlewyrchu'r gymuned

Yn ychwanegol at sicrhau bod gan eich pwyllgor rheoli'r cytbwysedd cywir o sgiliau rhaid i chi ystyried a yw ei aelodaeth yn adlewyrchu'r mathau o bobl yr ydych chi'n ceisio eu gwasanaethu. Er enghraifft, beth yw cyfran y dynion a'r menywod, gwahanol gymunedau ethnig yn eich cymuned, gwahanol oedrannau a phobl anabl a phobl nad ydynt yn anabl?

Bydd cynnwys y bobl yr ydych chi'n ceisio eu gwasanaethu wrth reoli eich sefydliad neu brosiect o help i chi ddenu'r grwpiau hynny o fewn y gymuned i ddefnyddio'ch gwasanaethau. Mae'n galluogi i'w barnau gael eu clywed a rhoi'r cyfle iddynt fynegi eu barn ar sut mae gwasanaethau a pholisi'au yn cael eu datblygu. Maent yn fwy tebygol o'ch gweld chi fel sefydliad sy'n deall eu hanghenion, eu gwerthoedd a'u cyfraniad.

Tynnir yr astudiaeth achos a ganlyn o gais diweddar i un o raglenni'r Gronfa Loteri Fawr. Roedd yn dangos sefydliad a oedd wedi gweithio'n galed i sicrhau bod ei bwylgor rheoli yn gynrychiadol o'r gymuned mae'n ei gwasanaethu. Roedd hyn yn cynnwys sicrhau bod cynrychiolaeth o grwpiau lleiafrifoedd ethnig lleol, ond hefyd bod gan y pwyllgor gymysgedd o weithwyr proffesiynol a gweithwyr nad ydynt yn broffesiynol, a phrofiad yn y gymuned ochr yn ochr â phrofiad mewn gwasanaethau iechedd. Rhoddodd hyn bwll anferth o brofiad i'r sefydliad dynnu ohono, ynghyd â hygredded gyda'u defnyddwyr a chyda'r gweithwyr proffesiynol yr oeddynt yn ceisio'u dylanwadu.

Astudiaeth achos arfer da

Rheoli ar gyfer cydraddoldeb

Gweithiodd ganolfan iechedd cymunedol yng Nglasgow mewn partneriaeth gyda'r bwrdd iechedd lleol a'r ymddiriedolaeth gofal cynradd er mwyn cynnal clinig iechedd cymunedol ar gyfer pobl o gymunedau Pobl Dduon a Lleiafrifoedd Ethnig. Roedd ei gwaith yn ymwneud â hyrwyddo iechedd, cyngor a thriniaeth mewn amgylchedd sy'n sensitif yn ddiwylliannol.

Fe wnaeth y ganolfan gais i'r Gronfa Loteri Fawr i ariannu prosiect newydd a fyddai'n caniatáu i bobl o gymunedau Pobl Dduon a Lleiafrifoedd Ethnig gymryd rhan wrth ddatblygu polisi iechedd lleol, ac i sicrhau bod gwasanaethau iechedd lleol yn cael eu datblygu mewn ffordd a oedd yn adlewyrchu anghenion cymunedau Pobl Dduon a Lleiafrifoedd Ethnig.

Roedd pwyllgor rheoli'r ganolfan iechedd yn amlwg yn adlewyrchu'r gymuned leol yr oedd y prosiect yn ei thargedu. Daeth yr aelodau o ystod o gymunedau lleol, gan gynnwys pobl o darddiad Arab, Bangladesh, Indiaid a Pacistan. Roedd eu harbenigedd yn amrywio o actifyddion cymunedol lleol i weithwyr iechedd proffesiynol, ac ar draws y sectorau cymunedol, gwirfoddol a statudol. Gosododd hyn hwy mewn sefyllfa gref i gyflwyno ar y berthynas, a hynny o fewn y gymuned a chyda'r gwasanaethau statudol, a fyddai'n gwneud y prosiect yn llwyddiant.

Yn rhan o'r prosiect yr ymgeisiwyd amdano oedd prosiect iechedd i ddynion o'r gymuned Pobl Dduon a Lleiafrifoedd Ethnig, sef un o'r grwpiau anoddaf i ymgysylltu â hwy ar faterion iechedd. Sefydlodd y prosiect grŵp llywio ar wahân ar gyfer y prosiect hwn, eto yn tynnu ar y cymunedau a oedd yn cael eu targedu. Ynghyd â rheoli aelod o staff yn gweithio ar gynyddu ymglymiad mewn polisi iechedd gan ddynion o'r gymuned Pobl Dduon a Lleiafrifoedd Ethnig, rhoddwyd y dasg i'r grŵp llywio ddatblygu clinig iechedd newydd ar gyfer dynion o'r gymuned Pobl Dduon a Lleiafrifoedd Ethnig yn y ganolfan.

Athroniaeth y ganolfan oedd sicrhau y gwrandawyd ar farnau'r holl gymunedau Pobl Dduon a Lleiafrifoedd Ethnig yn lleol, a bod eu barnau yn cael eu rhoi ar waith wrth gyflwyno polisiâu a gwasanaethau iechedd lleol. Wrth integreiddio'r egwyddorion hyn i mewn i strwythurau rheoli'r ganolfan ei hun, darparwyd sylfaen gref ar gyfer dylanwadu ar eraill.

A allwch chi roi hynny ar bapur? Eich polisi cyfle cyfartal

Yn awr yw'r amser i wirio bod yr holl faterion arfer da yr ydych chi wedi'u hystyried yn cael eu cynnwys ym mholisi cyfle cyfartal eich sefydliad. Mae hon yn ddogfen ffurfiol sy'n:

- ddatganiad cyhoeddus o ymrwymiad eich sefydliad i atal gwahaniaethu, hyrwyddo cyfle cyfartal a thrin pobl yn deg
- crynodeb o'r ffyrdd ymarferol y byddwch yn rhoi cyfle cyfartal ar waith yn y ffordd y byddwch yn cyflogi pobl, cyflwyno gwasanaethau a rheoli eich sefydliad.

Bydd y Gronfa Loteri Fawr eisiau gwybod bod gennych bolisi cyfle cyfartal, a'r meysydd y mae'n ymdrin â hwy.

Camgymeriad cyffredin y mae sefydliadau'n ei neud yw meddwl y gallant fabwysiadu polisi "oddi ar y silff" neu gopi'o polisi sefydliad arall. Y problemau gyda'r ymdriniaeth hon yw:

- ▶ Nid yw wedi'i theilwra i'ch sefydliad ac fe allai eich ymrwymo chi i wneud pethau nad ydynt yn briodol ar gyfer maint eich sefydliad neu'r math o sefydliad.
- ▶ Bydd eich sefydliad wedi colli allan ar y cyfle i feddwl a siarad ynghylch ei arferion cydraddoldeb yn ystod y broses o ysgrifennu eich polisi cyfle cyfartal. Ni fydd unrhyw un yn y sefydliad yn credu eu bod yn 'berchen' arno, a bydd eu hymrwymiad i'r polisi yn wan.

Mae llawer o help ar gael i sefydliadau er mwyn eu helpu i wella yn y maes hwn. Mae'n bosibl y bydd y sefydliadau a ganlyn yn ddefnyddiol:

The Governance Hub

Desg gymorth: 0800 652 4886
www.governancehub.org.uk

NCVO

Desg Gymorth Rhadffôn: 0800 2798 798
www.ncvo-vol.org.uk

SCVO

Rhadffôn: 0800 169 0022
www.scvo.org.uk

Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru

Ffôn: 029 2043 1700
www.wcva.org.uk

NICVA

Ffôn: 028 9087 7777
www.nicva.org.uk

Cofiwch!

- ▶ Bydd pwyllgor rheoli amrywiol yn cyfoethogi eich sefydliad. Bydd yn meithrin cysylltiadau â phob rhan o'ch cymuned ac yn dod â syniadau a safbwyntiau newydd.
- ▶ Mae'ch polisi cyfle cyfartal yn ddatganiad pwysig o'ch ymrwymiad. Peidiwch â mabwysiadu polisi rhywun arall: gwnewch e'n berthnasol i'ch sefydliad a rhowch ef ar waith.

Adran 3

Gan eich bod wedi ennill y grant:
cydraddoldeb ar waith

1. Y Gronfa Loteri Fawr: sut y mae'r Gronfa Loteri Fawr yn disgwyl i'ch sefydliad weithredu cydraddoldeb ar ôl i chi dderbyn grant

Llongyfarchiadau! Mae'r Gronfa Loteri Fawr wedi dyfarnu grant i'ch sefydliad.

Gan ddibynnau ar ba raglen yr ydych chi wedi ymgeisio amdani, mae'n bosibl y byddwch yn cael eich gwahodd i gyfarfod neu seminar gydag aelod o staff grantiau'r Gronfa Loteri Fawr i drafod y canlyniadau a'r cerrig milltir yr ydych chi wedi'u hamlinellu ar gyfer eich prosiect. Os felly, dylech fod yn barod i siarad ynghylch eich cynlluniau er mwyn ymestyn allan at grwpiau difreintiedig, yr anghenion sydd gan eich grwpiau targed, a'r cynlluniau sydd gennych er mwyn gwneud eich prosiect mor agored â phosibl i bawb a allai elwa ohono.

Bydd pob sefydliad a fydd yn derbyn grant, pa un a fyddant yn cwrdd â staff y Gronfa Loteri Fawr ai peidio, yn derbyn amodau safonol grantiau'r Gronfa Loteri Fawr i'w llofnodi. Mae'r amodau safonol hyn yn cynnwys rhai sy'n perthyn i faterion cydraddoldeb. Ar lefel gyffredinol, gofynnir i'ch sefydliad gytuno:

Yn ystod cyfnod y grant y byddwn yn gweithredu mewn modd teg ac agored heb wahaniaethu ar sail hil, crefydd, oedran nac anabledd, ac yn cydymffurfio gyda deddfwriaeth berthnasol.

Cofiwch y bydd gan eich sefydliad nifer o gyfrifoldebau cyfreithiol yn perthyn i gyflogaeth a darparu gwasanaeth. Mae'r gyfraith yn newid yn gyson ac mae'n bwysig eich bod yn gwybod beth yw'r diweddaraf. Mae'r adran ar 'Y gyfraith a chydaddoldeb' yn

rhoi trosolwg byr i chi o bob un o'r prif ddeddfwriaethau sy'n rhaid i'ch sefydliad fod yn ymwybodol ohonynt.

Hefyd bydd amodau penodol sy'n ymrwymo eich sefydliad i:

- gael polisi cyfle cyfartal mewn grym drwy'r amser
- monitro cynnydd y prosiect a darparu gwybodaeth ynghylch eich gweithgareddau a'ch buddiolwyr
- gael polisiâu a gweithdrefnau cyflogaeth cywir mewn grym drwy'r amser
- talu sylw i gydraddoldeb yn ystod y broses recriwtio a dethol a'r angen i sicrhau cytbwysedd priodol y staff yn eich sefydliad
- hysbysebu unrhyw swyddi a ariannir gan y grant yn allanol.

Nod yr adrannau a ganlyn yw'ch helpu drwy'r pethau sylfaenol, er mwyn i chi fod yn siŵr eich bod yn bodloni amodau eich grant.

2. Arfer da recriwtio

Os yw'r grant a roddwyd i chi yn cynnwys arian i ariannu cyflogau swyddi **newydd**, bydd y Gronfa Loteri Fawr yn disgwyl i chi fynd drwy broses recriwtio teg ac agored bob amser. Mae'r rheol hon yn berthnasol hyd yn oed os yw'ch sefydliad yn wynebu sefyllfa colli gwaith. O dan y deddfwriaeth colli gwaith rhaid i'r cyflogwr "ystyried" a oes cyflogaeth amgen addas yn bodoli. Ni ellir "ystyried" swyddi a ariannir gan y Gronfa Loteri Fawr yn ddewisiadau amgen addas gan eu bod yn amodol ar gael eu recriwtio'n agored.

Mae arfer da recriwtio a dethol yn cynnwys bodloni'r safonau a ganlyn:

- ▶ Dylid cael disgrifiad swydd ar gyfer pob swydd a ariannir gan y grant, sy'n canolbwyntio ar y sgiliau a'r profiadau sy'n ofynnol i wneud y swydd.
- ▶ Os credwch fod swydd yn gofyn am ofyniad neu gymhwyster galwedigaethol gwirioneddol dylech gynnig tystiolaeth o hyn.
- ▶ Dylai'r holl ddogfennau yn ymwneud â'r broses recriwtio (disgrifiad swydd, hysbyseb, ffurflen gais ayyb) fod yn rhydd rhag unrhyw iaith sy'n gwahaniaethu yn erbyn unigolion neu grwpiau penodol.
- ▶ Dylid hysbysebu eich swydd y tu allan i'ch sefydliad mewn ffyrdd a fydd yn cyrraedd y bobl a allai ymgeisio, gan gynnwys grwpiau difreintiedig. Fel arfer byddai hyn yn golygu rhoi hysbyseb mewn papurau newydd lleol neu genedlaethol, oni bai bod unrhyw resymau penodol dros wneud fel arall.
- ▶ Dylid asesu ymgeiswyr am y swydd yn erbyn y sgiliau a'r profiad sy'n ofynnol er mwyn ymgymryd â'r tasgau yn y disgrifiad swydd, ac nid ar unrhyw faterion eraill.
- ▶ Dylai'r panel cyfweld gynrychioli'n fras y bobl yr ydych chi'n ceisio'u cyrraedd. Os yn bosibl, dylent fod wedi derbyn hyfforddiant

mewn recriwtio cyfle cyfartal.

- ▶ Dylech gadw cofnodion o'ch proses llunio rhestr fer a chyfweliadau, er mwyn i chi allu cyfiawnhau yn glir y rheswm dros ddewis yr ymgeisydd penodol. Rhaid i chi fod yn gallu dweud sut maent yn bodloni'r sgiliau a'r profiad gofynnol ar gyfer y swydd.

3. Cadwch gofnod o'r hyn yr ydych yn ei wneud: monitro ar gyfer cydraddoldeb

Weithiau mae sefydliadau yn cwyno bod monitro ac adrodd yn niwsans ac y byddai'n well treulio amser yn "bwrw ymlaen gyda'r gwaith". Serch hynny, bydd monitro da yn eich helpu i wella eich gweithgareddau a rheoli eich prosiect i safon uchel ynghyd â golygu y gallwch adrodd yn ôl wrth y Gronfa Loteri Fawr ynghylch cynnydd eich gwaith.

Bydd monitro da yn gallu eich helpu i ddeall yr hyn sy'n mynd yn dda yn eich prosiect a hefyd y meysydd lle gall y cynnydd fod yn araf. Bydd hyn o gymorth i chi ganolbwyntio'r sylw ar unrhyw broblemau yn y gwaith o gyfnod cynnar a chymryd camau i'w goresgyn. Bydd hyn yn cadw'ch sefydliad ar y trywydd cywir er mwyn cyflwyno prosiect o'r ansawdd uchaf i'r bobl yr ydych chi'n eu gwasanaethu.

Bydd monitro yn eich helpu i ateb cwestiwn cydraddoldeb allweddol:

Cofiwch!

Mae gan ACAS swydddfeydd rhanbarthol ar draws Cymru, Lloegr a'r Alban a gallant ddarparu cyngor i gyflogwyr ar ystod eang o faterion cyflogaeth www.acas.org.uk. Maent hefyd yn cynnal llinell gymorth Equality Direct ar gyfer cyflogwyr bach Ffôn: 0845 600 3444.

Yng Ngogledd Iwerddon cewch gysylltu â'r Labour Relations Agency am gyngor tebyg yn www.lra.org.uk, Ffôn: 028 9032 1442.

A yw pawb a allai elwa o'ch prosiect yn ei ddefnyddio?

Mae'n bosibl bod eich prosiect yn defnyddio **ymdriniaeth gynhwysol** ac yn anelu at gynnig ei weithgareddau neu ei wasanaethau i bawb yn y gymuned a allai elwa ohonynt. Bydd monitro yn eich helpu i adnabod a oes unrhyw "flychau" amlwg o ran pwy sy'n defnyddio'ch gwasanaeth. Er mwyn gwneud hyn rhaid i chi gymharu'r ffigurau yr ydych chi'n eu cael wrth fonitro gyda'r hyn yr ydych chi'n ei wybod ynghylch cyfansoddiad y boblogaeth yr ydych chi'n ei gwasanaethu (dylech fod wedi casglu'r wybodaeth ystadegol hon yn ystod cyfnod cynllunio'ch prosiect).

Mae'n bosibl y gwelwch fod popeth yn iawn a bod lledaeniad eich defnyddwyr yn gynrychiadol o'r grwpiau yn eich cymuned a'r patrwm angen. Fel arall, mae'n bosibl y byddwch yn gweld bod grŵp penodol ar goll y dylech chi fod yn ei gyrraedd. Hwyrach y bydd hyn yn tynnu sylw at fater cydraddoldeb y mae'n rhaid i'ch sefydliad dalu sylw iddo.

Os yw'ch prosiect yn cymryd ymdriniaeth **wedi'i thargedu**, bydd monitro o gymorth i chi wirio eich bod yn talu digon o sylw i ffurfiau eraill ar anfantais y gallai pobl fod yn eu profi. Er enghraifft, mae'n bosibl y byddwch yn rhedeg prosiect yn benodol ar gyfer pobl hŷn sy'n ynysig yn gymdeithasol. Ond a ydych chi'n cyrraedd y rhieni sy'n anabl, neu'r rhieni ar incwm isel o fewn eich grŵp targed?

Os nad ydych chi'n cyrraedd pobl yn eich cymuned a allai elwa o'ch prosiect, bydd monitro yn gweithredu fel system rybuddio gynnar. Hwyrach y bydd yn rhaid i chi

ymgynghori eto ynghylch eu hanghenion, neu wneud newidiadau i'ch gwaith i'w galluogi i ddefnyddio'ch gwasanaethau.

Cofiwch y gall demograffig lleol newid dros amser. Gall monitro eich helpu i adnabod a oes defnyddwyr newydd posibl nad ydych chi wedi bod yn ymwybodol ohonynt o'r blaen.

Pa wybodaeth fonitro y bydd y Gronfa Loteri Fawr yn gofyn amdani?

Bydd yr union ofynion monitro yn amrywio o un rhaglen i'r llall ac yn unol â maint eich grant. Mae'r Gronfa Loteri Fawr yn ymwybodol iawn bod y wybodaeth y mae'n gofyn amdani mewn cyfrannedd â swm yr arian a roddir i chi. Felly, po fwyaf y grant, y mwyaf y bydd y gofynion adrodd.

Pan fyddwch yn derbyn eich grant, bydd staff y Gronfa Loteri Fawr hefyd yn dweud wrthyhch ba mor aml maent yn disgwyl i chi adrodd ar gynnydd eich prosiect a pha wybodaeth y maent yn disgwyl ei derbyn oddi wrthyhch chi (fe'u gelwir weithiau yn "gofynion monitro").

Mae'r Gronfa Loteri Fawr yn gofyn am y wybodaeth hon oherwydd rhaid iddi fod yn siŵr bod ei grantiau yn cael eu gwario'n dda a'u bod yn bodloni ei nod o gefnogi prosiectau sy'n cynnig gwelliannau gwirioneddol i gymunedau a bywydau pobl sydd fwyaf anghenus.

Yn gyffredinol mae dau fath o fonitro y gallai'r Gronfa Loteri Fawr ofyn i chi eu gwneud:

Monitro'r prosiect

Fel arfer digwydd hyn unwaith y flwyddyn. Bydd staff y Gronfa Loteri Fawr yn gofyn i chi adrodd yn ôl ar y mathau o bobl sydd wedi elwa o'ch prosiect ac ar eich cynnydd tuag at

y cerrig milltir a amlinellir yn eich cais.

Monitro Cydraddoldeb

Bydd gofyn i brosiectau sy'n derbyn grant y Gronfa Loteri Fawr adrodd yn ôl yn erbyn rhai categorïau cydraddoldeb safonol, ar ddiwedd cyfnod y grant. Defnyddia'r Gronfa Loteri Fawr y wybodaeth hon er mwyn beirniadu pa mor bell y mae ei rhaglenni yn cyrraedd grwpiau penodol o fewn cymdeithas. Ni ddefnyddir y wybodaeth hon i feirniadu eich sefydliad.

Am ragor o help gyda monitro a gwerthuso ac am syniadau ynghylch sut i wneud monitro yn offeryn defnyddiol i chi, cysylltwch â:

Gwasanaethau Gwerthuso Elusennau – Ffôn: 020 7713 5722 neu ewch i: www.ces-vol.org.uk

Mae hwn yn wasanaeth ledled y DU.

Cofiwch!

Nid yw'n ddigon casglu'r rhifau yn unig. Rhaid i chi edrych arnynt mewn perthynas â:

- nodau eich prosiect a'r canlyniadau y dymunwch eu cyflawni, a
- chyfansoddiad eich cymuned.

Dylech ddefnyddio'r wybodaeth fonitro i'ch helpu i wella eich gwaith, nid er mwyn adrodd wrth y Gronfa Loteri Fawr yn unig

Mae rhagor o help ar ddeall sut i fonitro ac adrodd ar gynnydd tuag at eich canlyniadau ar gael yng nghyhoeddiad y Gronfa Loteri Fawr 'Esbonio'r gwahaniaeth a ddaw yn sgil eich prosiect' sydd ar gael ar wefan y Gronfa Loteri Fawr www.cronfaloterifawr.org.uk

